БАРЫ ДОЙДУЛАР ПРОЛЕТАРИЙДАРА, ХОЛБОҺУҤ!

САҤА ОЛОХ

ССКП Чурапчы оройуонунааҕы комитетын уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын органа

1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар | № 123 (4239) | 1972 сыл. Алтынньы 24 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы

ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН XIII ЫҤЫРЫЫЛААХ ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ТОХСУС СЕССИЯТА

Алтынньы 19 күнүгэр үлэһиттэр депутаттарын XIII ыҥырыылаах оройуоннааҕы Советын тохсус сессията буолан ааста.

Сессия маннык боппуруостары дьүүллээтэ:

1. **«Үлэ бириэмэтин сүтэриини аҕыйатыы уонна рабочайдар, сулууспалаахтар үлэлэрин режимин уонна сынньалаҥнарын тустарынан Сокуону кэһиини суох оҥорууга, үлэһиттэри правовой иитиини күүһүрдүүгэ оройуон советскай хаһаайыстыбаннай органнарын соруктарын туһунан»** райсовет исполкомун председателэ таб. **Бурнашев Р. Р.** дакылаатын.

2. **«Оройуоҥҥа эргиэни тэрийии уонна депутатскай этиилэри толоруутун туһунан»** оройуон Советтар 44 №-дээх Октябрьскайдааҕы быыбардыыр уокуругун депутат, райпотребсоюз бырабылыанньатын председателэ таб. **Петров И. С.** отчуотун.

3. **Оройуон Советын плановай-бюджетнай бастайаннай комиссиятын састаабытар уларытыыны киллэрэр туһунан** райсовет исполкомун секретара таб. **Захаров А. Д.** информациятын.

Бастакы дакылааты дьүүллэһиигэ кыттыыны ылтылар: **П. П. Дьячковскай** — Калинин аатынан колхоз бырабылыанньатын председателэ, депутат; **Н. В. Слепцов** — «Межколхозстрой» советын председателэ; **Е. П. Корякин** — Ленин аатынан колхоз бырабылыанньатын председателэ, депутат; **С. А. Захаров** — народнай хонтуруол оройуоннааҕы комитетын председателэ, депутат; **И. И. Попов** — ис дьыала оройуоннааҕы отделын начальнига, депутат; **С. Н. Дьячковскай** — коммунальнай предприятиелар уонна туһаҕан оҥоруу комбинаттарын начальнига; **А. А. Шадрин** — «Сельхозтехника» отделениетын управляющайа, депутат; **П. Г. Кириллин** — промкомбинат директора; **Р. А. Филиппов** — Эрилик Эристиин аатынан колхоз бырабылыанньатын председателэ, депутат; **Н. А. Петров** — оройуоннааҕы бааһырҕай инспекция старшай инспектора; **А. Е. Филиппов** — районо сэбиэдиссэйэ, депутат; **Н. П. Григорьев** — эт-үүт комбинатын директора; **А. А. Сивцев** — культура отделын сэбиэдиссэйэ, депутат.

Иккис боппуруоһу дьүүллэһиигэ кыттыыны ылтылар: **Е. А. Попов** — Чурапчы сельсоветын бырабылыанньатын председателэ; **А. Д. Захаров** — райсовет исполкомун секретара, депутат; **М. Д. Попов** — оройуон народнай суукката; **Р. Р. Бурнашев** — райсовет исполкомун председателэ.

Сессия дьүүллэһиллибит боппуруостарга туһааннаах быһаарыылары ылынна. Олохтоох Советтар тустарынан Сокуоҥҥа олоҕуран таб. **Никитина М. П.** оройуон Советын плановай-бюджетнай бастайаннай комиссиятын председателин эбээһинэһиттэн босхолонно. Бу комиссия председателинэн 38 №-дээх Чакырдааҕы быыбардыыр уокуругун депутат таб. **Филиппов Р. А.** талылынна.

ҮЛЭ ВАХТАТЫГАР

ЭДЭРДЭР СИТИҺИИЛЭРЭ

Ленин аатынан колхоз Одьулуунунааҕы учаастагын сүөһүһүттэрин улахан аҥардара — ыччаттар. Сүөһү иитээччи уонна ыанньыксыт, ферма ис-тас үлэһитэ уонна механизатор — итилэргэ барыларыгар «Өскүөлэ — производство — үрдүк үөрэх» диэн девиһинэ хорообут колхозтарыгар кэлбит үөрэнээччилэри көрөбүт.

Үрэх-Күөрэҕэ 400 сүөһү киирэр бөдөҥ хотоно баар. Манна иккис корпуска комсомолка Марина Сысолятина старшайдыыр. Корпус тоҕус ыанньыксыта 115 ынаҕы ыыллар. Сыл үс кыбартаалын былааныгар 104,6 бырыһыан толорон, хас биирдии фуражнай ынахтан орто туоһунан 1523-түү кг үүтү ыабыттар.

Сорохтор боруудахтарын 118—140 бырыһыан толордулар. Салаҕа үрдүк көрдөрүүлээхтэринэн комсомолка Лариса Макарова буолла. Кини биирдии ынахтан 1977-лии кг үүтү ыан учаас-так ыанньыксыттарын куоталаһыыларыгар кыайыылаахынан тахсыта.

Комсомолка Марийона Макарова старшайдыыр иккис корпус ыанньыксыттара былааны таһынан валовойунан 385 центнер тэн ордук үүтү ыан ылаллар. Аҥардас балаҕан ыйыгар, мэччирэҥ халтаҥнаабыт кэмигэр, комсомолкалар Мария Аржакова, Мария Григорьева, Мария Седалищева күн ахсын биир ынахтан алталыы-аҕыстыы килограмм үүтү ыабыттара.

Ньирэйи ылыыга уонна тыыннаахтыы иитиигэ учаастак сүөһүһүттэрэ куоталаһыыга колхозтарын Аммаҕааҕы учаастагын сүөһүһүттэрин кыайдылар. Ньирэйи искусственнайдык буоһатыы оҥоһуллаахтык олоххо киирдэ. Үрэх-Күөрэ фермэтигэр эдэр специалист Улахе Николаева техник-осеменатор буолан хайыс да сылын үлэлиир уонна сыалата үчүгэй көрдөрүүлэри ситиһэн иһэр.

Учаастак ыһах сүөһүтүн иитии уонна үүт ыамын былааннарын аҥара толорууларыгар эдэр үтүөлэрэ-оҥоһуулара улахан. Ол да иһин колхоз бырабылыанньатын, партком уонна комсомольскай комитетын Бочуоттаах грамоталарынан Лариса Макарова, Зинаида Николаева, Мария Григорьева, Мария Седалищева наҕараадаланнылар.

Манна таарыччы аҕынахха, Мария Седалищева төрөөбүт ийэтэ Александра Романовна Седалищева, пенсионерка да буоллар, ыанньыксыттыыр идэтин хааллара илик. Кыһыҥҥы биир хотону үлэлиир. Кини хас биирдии ынаҕыттан 1710-нуу килограмм үүтү ыан корпуһугар бастаата уонна эмиэ, кыһыл кырдык Бочуоттаах грамотаны ылла.

Кыстыкка киирэн баран учаастак сүөһүһүттэрэ үүт ыамын үрдэтиигэ, эти оҥорууну элбэтиигэ, сүөһүнү иитиигэ ССРС үйэ аҥардаах юбилейын сиэнэ кыайыыларынан көрсөргө дьулуһан үлэлииллэр.

П. СЕДАЛИЩЕВ.

СОВХОЗ СЫЛГЫҺЫТТАРЫН МУННЬАХТАРА

Сотуруталааҕыта совхоз сылгыһыттарын уопсай мунньахтарыгар бу хаһаайыстыба сылгыһыттарын быйылгы үлэлэрин, социалистическай эбээһинэстиибэлэрин хайдах толорон иһиилэрин уонна 1972—73 сс. сылгы кыстыгын соруктарын туһунан совхоз сылгы иитиитигэр зоотехнига таб. Попов Д. Н. дакылаата дьүүллэһиллиннэ.

Дакылаакка совхоз сылгыһыттара быйыл кулун деловой тахсыытын 73,3 бырыһыаҥҥа тиэрдэн, аасыыт сылларга 11,1 бырыһыан үрдэтэн 390 кулунунан элбэҕи ылбыттара бэлиэтэннэ. Ол түмүгэр 1500 центнер сылгы этин государствоҕа туттарар кыах үөскээтэ, атыыга эттэххэ, совхоз государствоҕа сылгы этин атыылааһын былаанын толоруо-ра.

Сылгыһыттар күүстэринэн общественнай сүөһү айдар хаһааныгар да элбэх от оттоннуо, 9 им үһуйнаах капитальнай күрүө тутулунна.

Социалистическай эбээһинэстиибэни толорууга Соловьев отделениетыгар коммунист Петров Дмитрий Дмитриевич салайар сылгы звенотун коллектива саамай үрдүк көрдөрүүнү ситиспитэ бэлиэтэннэ. Манна Бочуот Знака орденнаах Кронников Филипп Данилович аасыыт кыстыкка 119 ыччат сылгыны тутан 99,9 бырыһыан тыыннаахтыы иитэ. Болтоно отделениетыгар сылгы иитиитигэр кэскиллээх социалистическай эбээһинэстиибэлээх коммунист Новгородов Гаврил Семенович салайар сылгы звенотун коллектива түмсүүлээх тэрээһиннээх коллектив быһыытынан үчүгэйдик үлэлиир.

Совхозка сылгы иитиитигэр итэҕэһинэн бастатан кэнньүгэн өлүү тахса турара ыйылынна. Аасыыт тоҕус ыйга 140 сылгы кэнньүгэн өлө. Ордук ыччат сылгы өлүүтэ таһаарыллаар. Ол араарыы идэтэ үчүгэйдик быһаарылла илигиттэн, сылгыны аһатыы тэрээһин үлэлэригэр сыыһабатыйыы таҕсыттан, туһааннаах үлэһиттэртэн ирдэбил кытаанахтык туруорулубатыттан. Холобур, Сылаҕ отделениетыгар Баппарин Михаил Михайловичка 20, Неустроев Егор Дмитриевичка 18 ыччат сылгы хаара суох далга хааллан, дааньа көрүллүбэккэ, аһатыллыбакка өллүлэр.

Ордук куһаҕан үлэлээх коллективынан дакылаакка Кытаанах отделениетынааҕы Решетников Павел Харлампьевич салайар сылгы звенота ахтылынна. Бу звеноҕа кулун деловой тахсыыта сыччах 66,3 бырыһыан буолла, 28 сылгы кэнньүгэн өлөн, улахан сылгыны тыыннаахтыы иитии 96,1 ара бырыһыаҥҥа тэҥнээтэ. Коллектив ыһыллаҕас, звеновод сылгыһыттарыгар сөптөөх ирдэбили туруорбат.

Тустаах үлэлэригэр эрэллээх сыһыаннаһар, совхоз атын үлэлэригэр кыттыбат сылгыһыттар биирдиилээн баалар. Сылаҕ сылгыһыта Новгородов Василий Васильевич сайын устата от хомуурунгар кыттыбата. Сылгыларын аанньа көрбөт. Соловьев сылгыһыта Брызгаев Василий Николаевич үгүстүк үлэ бириэмэтигэр арыгылыыр, элбэх тулалаах сэмэлэртэн сөптөөх түмүгү оҥостуммат.

Кэлин сылларга племеннэй сылгыларга племеннэй үлэ звенолар икки ардыларыгар сылгы хааннын тупсарарга атастаһыылар ыытыллыбаттар. Сорох звеноларга сылгы учуота бааһыны даҕаны үчүгэйдик бэрээдэктээ илик. Кытаанах отделениетыгар инвентаризация ыытыллыбатаҕа хас да сыл буолла. Доҕордуурап отделениетыгар звеновод Седалищев Петр Михайлович быйыл инвентаризациялары ыытан баран кыайан түмүктээбэтэ.

Дакылаатчыт маннык соруктарга тохтоото:

Бу кыстыкка 3926 сылгыны кыстатан, былааны таһынан 50 сылгыны сыл таһаарарга.

Сылгыны иитиигэ баланча марахан кыстык кэллэ. Хаһаайыстыба 21500 центнер оту, 431 тонна бурдугу сылгыга угар. Бу аһылыгы звеноларга эрдэттэн бэриллэр. Онон кытаанах рацион, график оҥорон, көрүүнү-истиини тупсаран, кыстык хайдах да марааһыттан иһин, сылгыны 100 бырыһыан үчүгэй туруктаах сыл таһаарарга. Ол иһин биирдии сылгыһыттан ирдэбил сөптөөхтүк туруоруллара наада. Үлэ дьиссипилиинэтэ бөҕөргөтүллүөхтээх.

Убаһаны араарыы тэрээһиннээхтик, улахан сылгы аймахтыына, сылаас бириэмэҕэ ыытыллара эрэйиллэр. Араарыы кэнниттэн ыччат сылгыларга, аттарга 100 бырыһыан үөннээҕи туһаарыы тэрийллиэхтээх.

Отделение аайы бастыҥ сылгыһыттарга сыһыаран биирдии эдэр сылгыһыты иитии соруута турар.

Быйыл дьоҕдьоот дьыл. Сир таратынан тоҥоруу буолла. Онон сылгы хаары сыалбар сирдэринэн элбэҕи тэһэн үүлатыан олохтоох буолуохтаах.

Дакылаатчыт үлэ кэлэҕинтэр сылгыһыттары биир эрэ сайын иттэнноко капитальнай хаарчахтары тутууга үлэлэтэр наадалааҕын, сылгыга оту, бурдугу звеноларга эрдэттэн угарга, сэп хоһо от сиэрдин сайыннарар кыахтар бааллар ынан, эрдэттэн бэлэмнээн, эдэр сүүрүктэр сүүмэрдээн кураахтаһыыларга кыттарга, кыстык мараҕан буолан куттаммаммытынан, сылгыһыттарга үгүс көмө, өйөбүл эрэйиилэрин уонна ирдэбили, тэрээһини тупсарарга, сылгыһыттары ыһыырыы булууга хаһаайыстыба дьаһал олохтуурун, о. д. а. эттилэр.

Мунньах кыттыылаахтара кыстыгы үчүгэйдик түмүктүүргэ үүнэр сылга сылгыттан ылыллар бородууксуйаны элбэтиигэ үрдэтиллибит эбээһинэстиибэ ылыннылар.

И. ЧИЧИГИНАРОВ.

Новгородскай уобалас. Боровичитааҕы «Эмальпосуда» завод коллективын кастрюллара, чаанньыктара, бидоннара, биэдэрэлэрэ, бактара оҥорон таһаарар. Тохсус пятилеткаҕа предприятие бородуксуйатын биллэрдик улаатыннарыа.

Снимокка: идиттэри эрдэн сатигар ыытыыга бэлэмнээһин.

А. ОВЧИННИКОВ фотота. ССТА фотохроникатa.

ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН XIII ЫҤЫРЫЫЛААХ

ҮЛЭ БИРИЭМЭТИН ТОЛОРУ ТУҺАНЫАХХА

РАЙСОВЕТ ИСПОЛКОМУН ПРЕДСЕДАТЕЛЭ ТАБ. БУРНАШЕВ Р. Р. ДАКЫЛААТЫТТАН

Оройуон үлэһиттэрэ тоҕүс пятилетка уонна икки юбилей-даах 1972 сыл былааннаах сорудахтарын болдьоҕун иннинэ толорууга социалистическай эбэһээтэлистибэлэри ылынан үлэлииллэр. Юбилейдардаах сыл үһүс кыбартаала түмүктээнэ. Алтынньы 1 күнүнээҕи туругунан эти уонна үүтү оҥоруу 9 ыйдаах былааннара туолбатылар. Калинин аатынан колхоз үүтү оҥоруу былаанын 91,1, Субуруускай аатынан совхоз 91,8 бырыһыан толороннор, оройуон былаанын толоруутун атахтаатылар. Үүтү государствоҕа атыылааһын үрдэтиллибит сорудаҕын кинилэрэн туран, оройуон үрдүнэн былаан 99,4 бырыһыан туолла. Сүүсчэкэ тонна үүт ситтэтчуокка киирбэккэ былаан туолбата. Үүтү государствоҕа туттарыы былаанын Калинин аатынан колхоз 97,1, совхоз барарэ 87,9 бырыһыан толороннор, сыллааҕы былааннарын толорууларыгар күчүмэҕэйдэр үөскээтилэр. Эти государствоҕа атыылааһын былаанын толоруу Ленин аатынан колхоз уонна совхоз кыттары тардан иһиллэр. Түүлээх собутуопкатын былаана сыл аҥардаах түмүгүнэн 11 эрэ бырыһыан туолла. Ыннар ыаах уонна биэ ахсаанынан былаана ситэ туолбакка иһэр. Оттооһун сыллааҕы былаана 83,9 бырыһыан туолан, алтынньы 1 күнүнээҕи туругунан 1971 сыл ити кэмнээҕэр быйыл 712 тоннанан элбэх оттоохпут.

Дакылаатчыт сүөһүгэ эбии аһылыгы күүскэ бэлэмнээһиҥҥэ сүрүн болҕомтону туһаайар. Хортуоппуй уонна оҕуруот аһын үүнүүлэрэ тымныы, кураан сайын буолан быстар холтох.

Промышленность уонна тутуу предприятиелара, комбинаттара валовой бородууксуйаны оҥоруу 9 ыйдаах былааннарын бары толороннор, былаан оройуон үрдүнэн 101,2 бырыһыан туолла. Оттоһуллубут бородууксуйаны баттарын былаанын соботох промкомбинат сорудаҕын 91,5 бырыһыан толорон, 18200 солкуобайдаах бородууксуйаны ситэ биэрбэккэ, толорбото. «Межколхозстрой» тутар-монтаажтыыр үлэ да суол да оҥоһуутун былааннарын тоҕон иһэр. Ити сүрүн биричиинэтинэн үлэһит үс тиийбэтэ буолар.

Государственнай былааннары уонна социалистическай эбэһээтэлистибэлэри толорбот буолуу биричиинэлэринэн производствоны сатабыллаахтык тэрийии кыаллыбата, үлэ бириэмэтин тутуспат буолуу уонна үлэ дьиссипилинэтин намыһах таһыма буолаллар. Ити биричиинэлэр «Үлэ бириэмэтин сүтэриини аһыйбатын уонна рабочайдар, сулууспалаахтар үлэлэрин режимин уонна сынньалаҥнарын тустарынан Сокуону кэһиини туоратыы дьаһаллары тустарынан» ССКП КК уураахар ыйыллыбыт итэҕэстэр ситэ үөрэтиммэтэхтэрин көрдөрөллөр.

Партия КК бэйэтин Уураахар үгүс предприятиелары, тутуу тэрилтэлэригэр у.д.а. үлэ бириэмэтин толору таһаарыылаахтык туһаныы, производствоны былааннааһыны уонна тэрийиини тупсарыы боппуруостарыгар кэм даҕаны сөптөөх болҕомто уурулбат диэн бэлиэтээбитэ. Оройуон үгүс тэрилтэлэригэр, хаһаайыстыбаларга таах туруутутан, бэрогууллааһынтан, онутаҥэ администрация көҥүллээһининэн аахсыллар биричиинэтэ суох кыттас кэмнээх уопуускалары биэриттэн үлэ бириэмэтин сүтүүтэ үгүс. Хаһаайыстыбаннай салайааччылар, партийнай уонна профсоюзнай тэрилтэлэр бэрогууллааһын, үлэҕэ хойутаан кэлии уонна үлэттэн эрдэ барыы чахчыларын кытта айааһаллар, үлэ дьиссипилинэтин бөҕөргөтүүгэ интэр-эйдэтэр үлэни бириэмэтигэр ыытыллыбаттар.

Ыытыллыбыт бэрэбиэркэ түмүгүнэн оройуонна промышленнай тэрилтэлэргэ уонна тутуу тэрилтэлэригэр бу дьыл 9 ыйыгар ситэтэ суох чахчынан 13550 үлэ күнэ сүтэриллибитэ көһүннэ. Ити сүтүк 50—60 үлэһиттээх промышленнай тэрилтэ, холобур, тутуу учаастага сылы быһа үлэлээбэтэҕэр, ол эбэтэр 450—500 тыһыынча солкуобайдаах бородууксуйа ситэ оҥоһуллубатаҕар тэҥнээһэр. Аҥардас райпотребсоюзка 6676, «Сельхозтехникаҕа» 1070, эт-үүт комбинатыгар 1415, олох-дьаһах комбинатыгар 790, сибээс узелыгар 932 үлэ күнэ сүппүт. Аҥардас бэрогууллааһынтан коммунальнай комбинат үлэһиттэриттэн (начальник таб. Дьячковскай С. Н.) 186, «Сельхозтехника» үлэһиттэриттэн (управляющай таб. Шадрин А. А.) 52, олох-дьаһах комбинатыгар (директор таб. Макаров В. А.) 43, «Межколхозстройга» (совет председателэ таб. Слепцов И. В.) 44 үлэ күнэ сүтэриллибит. Бэрэбиэркэ ыытыллыбыт үгүс тэрилтэлэригэр рабочайдар, сулууспалаахтар үлэҕэ тахсыылара уонна үлэттэн барыылара, эбиэккэ барыы, онтон кэлии кэмнэрэ олохтоох профсоюз месткомнарынан уонна администрация өттүттэн ирдэбилинэн ситэтэ суох хонтуруолланар. Үлэҕэ кэлиитэ хойутааһыны уонна үлэттэн эрдэ барыыны барытын учуоттуур эбиттэ буоллар, үлэ күнэ сүтүүтэ бэрогууллааһынтан 2-3 төгүл ордук буолара арылынна. Коммунальнай хонтуораҕа сорох рабочайдара алтынньы 10 күнүгэр үлэлэригэр 10—20 мүнүүтэ хойутаан тахсыбыттар. Олох-дьаһах комбинатыгар бэрэбиэркэ барар кэмигэр фотография киэһэ 5 чааска үлэлээн бүппүт, атах таҥаһын оҥорор сыах үлэтин сарсыарда 10 чааска саҕалаабыт. Мастэрэр сыах 19 үлэһиттэриттэн 9 киһи үлэҕэ хойутаан тахсыбыттар.

Промкомбинат (директор таб. Кириллин П. Г.) столярнай сыахын үлэһиттэрэ үлэҕэ хойутаан кэлбит бириэмэлэрин суумата 2,24 мүнүүтэҕэ тэҥнэспит, пилорамщиктар ардыгар сарсыарда үлэлэригэр 10 чааска кэлэр, күнүс 11 чаас 50 мүнүүтэҕэ эбиэттии барар түбэлтэлэрэ таһаарыллыбыт. Ити тоҕус ыйдаах былааныы суос-соботоҕун тоҕон иһэр комбинат администрациятын, месткомун өттүлэриттэн үлэ дьиссипилинэтин уонна режимин бөҕөргөтөр иһин былааннаах үлэ ыытыллыбатын туоһулуур чахчылар. Осоҕун этэнник итэҕэстэр таһаарыллыбаттара эбиттэ буоллар, комбинат 18200 солкуобайдаах бородууксуйаны ситэ оҥорон 9 ыйдаах былаанын толоробут буолуохтара.

Ордук оройуон кииннигэр тэрилтэлэр уонна учреждениелар үлэһиттэрэ үлэ чааһын бириэмэтигэр бэйэлэрин быстах наадаларыгар үгүс бириэмэни ыыталлар. Ити производствоҕа улахан охсууну оҥорор сарбаҕа суох. Калар өттүгэр тэрилтэлэр, учреждениелар салайааччылара хас биирдии үлэһит үлэ чааһын халбаҥа суох толоруутугар кытаанах хонтуруолу олохтуохтаахтара наадалаах. Профсоюз олохтоох комитеттара үлэ режимин тутуһуута оруолларын үрдэтиэхтээх.

Үлэ режимин тутуспат буолуу сорох түбэлтэлэрэ нэһилиэнньэни хааччыйар тэрилтэлэр үлэлэрин режимэ сөбө суохтук олохтоммуттан тахсаллар. Холобур, сберкасса уонна почта сарсыарда 9 чаастан аһыллаллар, 6 чаас 15 мүнүүтэҕэ сабыллаллар. Эбиэттэрэ күнүс 1 чаастан 2 чааска диэри, өрөбүл күннэрэ субуота уонна баскыһыанньа. Ити аата сберкассаҕа уонна почтаҕа үлэһиттэр үлэ чааһын эрэ кэмигэр сылдьарга күһэллэллэр. Үгүс маҕаһыыннар 10 чааска аһыллаллар, прилавок үлэһиттэрэ күнүс биирдэн иккигэ диэри эбиэттииллэр, маҕаһыыннар киэһэ 7 эбэтэр 7 чаас 30 мүнүүтэҕэ сабыллаллар. Инникитин нэһилиэнньэни хааччыйар тэрилтэлэр үлэлэрин режимин хаттаан көрүүллэрэ наада. Олох-дьаһах комбинатын приемнай пууннара, фотография, парикмахерскай, атах таҥаһын оҥорор уонна ювелирнай сыахтар субуота уонна баскыһыанньа күн үлэлииллэрэ ордук табыгастаах, Баанньык үлэлиир режимин киэһэ өттүгэр эмиэ уһатар наадалаах.

Үлэ бириэмэтин сүтэрии совхозка уонна колхозтарга эмиэ таһаарыллар. Үлэ сүтүүтүн бириэмэтин учуота ситэ ыытыллыбат. Итинтэн үлэ тэрээһинэ эмиэ сатарыйар. Былааннаах сорудахтар толоруллубаттар. Холобур, совхоз 113 ыанньыксыттарыттан 9 ый түмүгүнэн 46 эрэ ыанньыксыт былааннарын толордулар. Биирдии отделениелэрэнэн ылахха, Болтоҥоҕо 20 ыанньыксыттан үстэрэ, Кытаанахха 30 ыанньыксыттан алталара эрэ сорудахтарын толороллор. Совхоз үүт валовой мамын былааныы, государствоҕа үүтү туттарыы сорудаҕын, биир ынахтан үүтү ыаһын былааныы тоҕон иһэр.

Колхозтарга да, совхозка да механизатордар, түүлээхситтэр сылгыһыттар үлэлэригэр сөптөөх учуот уонна хонтуруол олохтоммот. Тракторнар, массыыналар күннээҕи үлэлэрэ учуоттаммат, уматык оресхуота ситэ хонтуруолламмат, тракторнастар, шофердар оҥорон таһаарыылара сымнаҕас хоруттуунан уонна тонна-километрынан түмүллэн испэт.

Кадрдары уһун кэмҥэ олохсуттан үлэлэтии кыаллыбатын түмүгэр норуот хаһаайыстыбатыгар улахан хоромньу тахсар. Ыытыллыбыт бэрэбиэркэ көрдөрүүтүнэн, аасыыт сылааҕыха промкомбинат 32 киһини үлэҕэ ылбыт, 14 киһини үлэттэн уурайбыт, дестпункт 14 киһини үлэҕэ ылбыт, 16 киһинэ уурайбыт. Итинник хартыына сибээс узелыгар, эмтэр-санитарнай холбоһукка, олох-дьаһах комбинатыгар эмиэ баар, үлэһиттэри олохсутан үлэлэтиигэ тахсыбыт итэҕэстэр хаһааттыыллар. Аасыыт сылааҕыха уопсай ахтыллыбыт 5 тэрилтэҕэ үлэҕэ ылыыттан уонна уурайыыттан 3738 үлэ күнэ сүтэриллиннэ. Кадрдар кэлэ-бара түһүүлэрэ ордук совхозка үгүстүк таһаарыллар. Хаһаайыстыбалар, учреждениелар уонна тэрилтэлэр салайааччылара нэһилиэктэр Советтарын исполкомнара үлэһиттэри олохсуттан үлэлэтиигэ сөптөөх усулуобуйаны тэрийэллэрэ наада. Олорор дьиэлэ, оттор мааһынаа, уунан толору хааччыйары таһынан аһылык бородууктаарынан сөптөөхтүк хааччыйыыга эргиэн тэрилтэлэрин интэр улахан соруктар тураллар.

Дакылаатчыт итинтэн салгыы нэһилиэнньэни эргиэнинэн хааччыйыы итэҕэстэрин кэпсиир, итинник соруктары туруорар. Эргиэн тэрилтэлэрэ үлэ режимин кытаанахтык тутуһуохтаахтар, эргиэн култууратын тупсарыахтаахтар. Маҕаһыыннар санитарнай туруктарын билиилэ көрдөбүлгэ эппиэттиир гына туруоруохха, прилавок уонна ыскылаат үлэһиттэрин ортолоругар интэр-эйдэтэр үлэни былааннаахтык ыытыахха. Чурапчы сельпота (председатель таб. Попов Е. А.) нэһилиэнньэни үүт аһылыгынан быыстала суох хааччыйыахтаах. Эт-үүт комбината (директор таб. Григорьев И. П.) сельпо сайааҕатын быһыытынан үүт аһылык бородууктаарынан хааччыйыахтаах.

Оройуонна общественнай бэрээдэги кэһии, куулуусунньаһык, ыарахан буруйу оҥоруу уонна арыгылааһын чахчылара салҕанан тахса тураллар. Нэһилиэктэр Советтара буруйу оҥорууну, арыгылааһыны, сокуону кэһиилэри утары охсуһууну күүһүрдүүнү, үлэһиттэрэ правовой иитиини кэмэтигин болҕомтолорун киинигэр өссө да уура иликтэр. Хадар нэһилиэгин общественноһа, олохтоохторо буруйу оҥорууну, арыгылааһыны таһаарбат иһин ыҥырыыларга атын нэһилиэктэргэ сөптөөх өйдөбүл ылбата. Общественнай бэрээдэги кэһии элбэх түбэлтэлэрэ ордук совхозка, Эрилик Эристиин, Карл Маркс ааттарынан колхозтарга таһаарыллыыллар. «Межколхозстройга», тутуу учаастактар, райсоюз уонна сельпо коллективтарыгар. Оһуулуун наадаҕы профтехучилище үлэ бириэмэтэ толору туһаныллыбат. Арыгылаан чыра күлүгээнистибэҕэ түбэспит дьоннорунан 1760 үлэ күнэ сүтэриллибитэ.

Общественнай бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ мэктэҕэ хаһаайыстыбаннай уонна общественнай тэрилтэлэр интэр-эйдэтэр үлэлэрин таһымын үрдэтиэххэ.

Үлэ кэдьүүһүн үрдэтиигэ, кинини научнай-техническэй ситиһиилэргэ олоҕуран тэрийиигэ, үлэһиттэри үлэ социалистическай дьиссипилинэтин уонна коммунистическэй сиэр-майгы нуормаларын халбаҥа суох тутуһуу өйүгэр-санаатыгар иитэргэ профсоюзнай органнар элбэх өрүттээх тэрийэр уонна өйдөтөр үлэни ыытыахтаахтар. Нэһилиэк Советтара, профсоюзнай, административнай органнар нэһилиэнньэни правовой иитиигэ улахан болҕомтолорун ууруохтаахтар.

Олохтоох Советтар, оройуон Советын социалистическай сокуонноска уонна общественнай бэрээдэк харыстабылыгар бастайааннай комиссияларын үлэлэрин тупсарыахха. Хас биирдии тэрилтэ, хаһаайыстыба салайааччылара сулууспалаахтар, рабочайдар ортолоругар правовой билиилэри пропагандалааһыҥҥа бэсиэдэлэри, лекциялары, консультациялары тэрийии былааннаах оҥоруохтаахтар. Оскуола оҕолорун ортотугар правовой иитии үлэ аҥардас учууталлар эрэ күүстэринэн буолбакка, общественность, административнай органнар активнай кыттыыларынан ыытыллыахтаах. Правовой иитии сорох оскуолаларга намыһах таһымҥа турара сорох үөрэнээччилэр социалистическай сокуонньа куруубайдык кэһиилэрин, общественнай бэрээдэги, сиэр-майгы принциптарын тутуспаттарын туоһулуур. Оҕолору социалистическайдыы биирдэ олоруу быраабылаларыгар, үчүгэйдик таҥна, тутта-хапта сылдьалларыгар, тыл-өс өттүнэн сөптөөхтүк сайдыыларыгар, аҕа табаарыстарга ытыктабыллаахтык сыһыаннаһалларыгар кыра интэр үлэ туһаайыллыахтаах. Оскуолаҕа уруоктарга хойутуур, ардыгар уруоктан куруур, бэрогууллуур түбэлтэлэр таһаарыллыбат буолбатахтар. Ити эмиэ үөрэх бириэмэтин сүтэриигэ, кэдьүүһэ суох туһаныыга тиийэр итэҕэһи туоратыы — оскуола учууталларын, олохтоох Советтар, общественность уонна төрөппүттэр бары бүттүүн соруктара.

Үлэ бириэмэтин кэдьүүстээхтик, сүтүгэ суох туһаныы, үлэ дьиссипилинэтин, тэрээһинин тупсарыы уонна кини оҥоруу туотун үрдэтии пятилетка сорудахтарын, ылыммыт социалистическай эбэһээтэлистибэлэри болдьоҕун иннинэ үрдүк хаачыстыбалаахтык толорууга туһуланыахтаахтар.

Дакылаатчыт маннык салгыы сессия кыттыылаахтарын болҕомтолорун пятилетка иккис, юбилейдардаах сыл сорудахтарын чиэстээхтик толоруу соруктарыгар, түүлээх бултааһынын сорудаҕын толорууга, сиэмэ бурдугун ыраастааһыныгар уонна уурууга, хортуоппуй сиэмэтин ситэри булан уурууга, хаһаайыстыбалар уонна нэһилиэктэр Советтарын иннилэригэр турар соруктарга кыһаныныктохтоото.

Общественнай сүөһү кыстыга кордоруулаахтык тэриллиэхтээх. Итинэн сибээстээн миэстэҕэ тэрийэр уонна үлэһиттэри интэр үлэ уларыта тутуллуохтаах. Общественнай сүөһү кыстыгын тэрийиигэ, кинилэхэ эбии аһылыгы бэлэмнээһиҥҥэ шефтээх тэрилтэлэр хаһаайыстыбаларга бөччүйнаах көмөнү оҥорон соруктаахтар.

ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ТОХСУС СЕССИЯТА

ТАБ. БУРНАШЕВ Р. Р. ДАКЫЛААТЫН ДЬҮҮЛЛЭҺИИ

«Үлэ бириэмэтин «Үтэриини кыайтыы уонна рабочайдар, сулууспалаахтар үлэлэрин режимин уонна сынньалаҥнарын туттарыыныгар Сокуону кэһиини туоратыыга үлэһиттэри правовой иитиини күүһүрдүүгэ оройуон советскай уонна хаһаайыстыбаннай тэрилтэлэрин соруктарын туһунан» райсовет исполкомун председателэ таб. Бурнашев Р. Р. дакылаатын дьүүлэһиигэ тылы бастакынан Калинин аатынан колхоз бырабылыанньатын председателэ, депутат **Дьячковскай П. П.** ылар.

—Бүгүн биһиги дьүүлэһэр боппуруоспут барыбытын таарыйар,—диир кини. —Миэстэҕэ дьону иитэр үлэ утумнаахтык ыытыллыбат буолан, сорох үлэһиттэр өй-санаа оттүнэн таһымнара намыһах. Ииникитин иитин үлэ дьоһуннаах миэстэни ылыахтаах. Тутуу матырыйаала, холобур, электропровод, электропатроннар уо.д.а. атыыламматтар. Онон үлэҕэ боростуой таҕсар. Ити содулугар объектар болдьохторугар туһаҕа киириллэрэ эмиэ тардыллар. Оройуон тэрилтэлэрин кытта 1—2 чаас олордохуна эрэ телефонунан кэпсэтэҕин. Итиннэ элбэх бириэмэ сүтэр. Хата, куораты кытта дьэбиниҥк кэпсэтэҕин. Ленин, Карл Маркс, Калинин ааттарынан колхоздар биир электролиниитынан уотунан хааччылаллар. Ииникитин түс-туһунан линиялар тардыллара наада. Спортивнай күрэхтэһиилэргэ үүс-уран самодеятельность концердарыгар бэлэмнэниигэ үлэ чааһын тас өттүнэн ылыллыахтааҕа кэһиллэр.

Итинтэн салгыы таб. Дьячковскай П. П. биир тэрилтэттэн үлэттэн уһуллубут киһи атын тэрилтэҕэ олохтоох-тойдоох кэпсэтиспэккэ эрэ үлэҕэ ылыс үрдүгэр түһэриллэрин, оскуола үөрэнээччилэрэ сороҕор сиэрэ-суох тутта-хапта сылдьалларын, дьиссипилиинэни кэһэллэрин кириитикэлээтэ.

Государственнай былааны толоруу үрдүк дьиссипилиинэттэн тутулуктааҕын «Межколхозстрой» советын председателэ таб. **Слепцов Н.В.** ыйар. Тохсус ыйга хас биирдии рабочай 8246 солкуобайдаах үлэни оҥорон таһаарда. Кэлин үлэһиттэр бастаҥнааһынныык олохсуйан үлэлээбэттэр. Биһиги наһаалыыстааҕа үлэһиттэрбитигэр хонтуруол ыраахтыынан ситэтэ суох. Хаһаайыстыбалар салайааччылара, партийнай тэрилтэлэр, олохтоох Советтар киниэхэ ортолоругар кэтии үлэни ыытарга сорунан да көрбөттөр, үлэлиир усулуобуйа сөптөөхтүк тэриллибэт, ас продукталарынан ситэ хааччыллыбаттар. Холобур, Калинин аатынан колхозка үлэлиир биһиги үлэһиттэрбит радио истибэттэр, уоттара суох. Бары хаһаайыстыбалар «Межколхозстройга» балаанньаах үлэһиттэрин толору биэрэр соруйуохтаахтар.

Ленин аатынан колхоз бырабылыанньатын председателэ депутат **Коркин Е. П.** үлэ оҥорумтуотун үрдэтии үлэ бириэмэтин сүтүгэ суох туһаныыттан быһаччы тутулуктааҕын бэлиэтиир. Кини Мындаҕаайы сүөһүтүн оҥоруута суоата бэриллибэтин итинэн нөрүөн хаһаайыстыбатыгар элбэх хоромньу таһаарын сыһыаннаан ааҕар.

—Үлэ бириэмэтин сүтэриини аччатар туһунан боппуруоһу элбэхтик дьүүллэһэбит,—диир народнай хонтуруол оройуоннааҕы комитетын председателэ, депутат таб. **Захаров С. А.**,—ол эрээри дьүүллэһиилэрбит боппуруоһу олоххо киллэриигэ бары бүттүүн ылсан үлэлээбэппит. Үлэ бириэмэтэ сүтүгэ суох туһуллуутугар олохтоох профсоюзнай, комсомольскай тэрилтэлэр, табаарыстыы сууттар эмиэ оройһуох кэриҥнээхтэр. Үлэ бириэмэтэ сүтүүтүн кытаанах учуокка ылыахха, быстах кэмнэ үлэлээччилэргэ усулуобуйаны сөптөөхтүк тэрийиэххэ. Механизаторскай кадрлары бэлэмнээһиҥҥэ үрүт ылыллыбыт ууруахтар уонна дьаһаллар туолбаттар.

Таб. Захаров С. А. производственнай тэрилтэлэргэ буфеттары, остолобуойдары тэрийэн үлэлэтэни табыгастааҕын ыйар.

—Үлэ режимин кытаанахтык тутуһуу уонна общественнай бэрээдэги бөҕөргөтүү бэйэ-бэйэлэриттэн ыкса сибээстээхтэр. Карл Маркс аатынан колхозка, Хатылыга, Мындаҕаайыга уонна Кындаала бүрүйү оҥоруу аһаан оттүнэн аччаабат,—диир ис дьыала оройуоннааҕы отделын начальнига, депутат **Попов И. И.** —Управляющайдар, биригадьыырдар, народнай дружиналар, дьахталлар комитеттара үлэ режимин тутуспат бэрээдэги кэһэр дьону кытта бииргэниилээн үлэни ыраҕыннан ситэтэ суох ыыталлар. Техническэй кадрдартан үлэ күнүн сүтэрии, дьиссипилиинэни кэһии ыһии эрдэбил мөлтөхтүк туруоруллар. Сүөһүнэн сылдьыһыы бырааббылаларын кэһиилэр үксүн шофердар уонна тракториестар үлэ кэмигэр иһэрдик сылдьыылларын түмүгэр таһаарыллар. Бу дьылга автоинспекция 20-чэ түбэлтэтэ таһаарылынна.

—Тохсус ыйдаах былаан 101 бырыһыан туолла. Аасыыт сыллардаар производство кээмэйэ 21 бырыһыан үүннэ,—диир «Сельхозтехника» отделениетын управляющайа депутат таб. **Шадрин А. А.**—ити үлэһиттэр ортолоругар үлэ дьиссипилиинэтэ арыый да тупсубутун көрдөрөр.

Таб. Шадрин А. А. үлэҕэ боростуой таҕсыыта эргиэн тэрилтэлэрэ туттаах аһааһыннастарын толоруулларыгар котумахтик сыһыаннаһалларыттан таҕсарын ыйар. Быйыл олорор дьиэтэн хааччыллыбакка, 4 тракторист, биир шофер үлэттэн уурайан ардылар.

Үлэ бириэмэтин муҥутуур туһалаах туһунан үлэһиттэргэ киэҥник өйдөтүөххэ,—диир Эрилик Эристиин аатынан колхоз бырабылыанньатын председателэ, депутат таб. **Филиппов Р. А.** Кини салайааччы туруорулубут тустаах участокка дьиҥ хаһаайына буолбатыттан үлэ турутар түс эппиэтинэһи сүгүөхтээҕин тоҕоонон ыйар уонна эргиэн, сибээс тэрилтэлэрин салайааччылара хааччыйыы боппуруоһунан котумахтык дьыыктаналларын кириитикэлиир, техника боростуойун халбаҥа суох төлөтөр бэрээдэги олохтууруга этэр.

Ыҥыыр аттаах оҕонньор

Ленин аатынан колхоз киин бөһүөлэгэ Дьабыыла киэҥ уулуссатын ортотунан араас маркалаах массыыналар субуйаллар. Мопедтаах, мотоциклалаах уолаттар уонна кыргыттар көтүталлар. Олохтоохтор судургутук почта диэн ааттыыр дьиэлэрин таһынан ойуталлар.

Ити сырыы, тыас-уус ортотугар олох да кыһаммакка ыҥыырдаах ат почта олбуорун баҕанатыгар бааллан турар буолар. Аттаах киһини аны сэдэхтик көрөҕүн. Ол иһин бу сэксэтэн кэлбит оҕонньору кытта кэпсэтиэх санаа көтөн түһэр.

— Үрэх-Күөрэнэн эргиэйэн Баһылай алааһыгар тиийэбин. Кэлэ-бара биэс көстөн ордук сири сахсыгыатабын. Аны хаһыата, сурунаала суох биир да ыал мал буолбат буолан турар кэмэ. Хотунан сөбүрүүнэн сүрүйсэр да кэһи элбээтэ,—диир ити ыҥыыр аттаах оҕонньор Гаврил Саввич Никодаев.

Кырдьык да, оннук. Үрэх-Күөрэ бэйэтэ ой-бото бөһүөлэк. Колхоз Таатталааҕы биригээдэтин түөрт сүүстэн тахса ынах сүөһүтэ манна кыстыыр. Олору көрөр-истэр сүөһүһүттэр, детсад үлэһиттэрэ, механизатордар уонна сылгыһыттар Гаврил Саввиһы күүтэллэрэ чахчы.

1973 сыллаах бэтэрээ сурутууну оҕонньорун нэһилиэгэр ким-хайа иннинэ саҕалаабыта. Биирдии малларынан сыһыан, кимиэхэ сүбэлээн, сорохторго ойдотон биэрэр. Быйыл фермаҕа оскуолаттан кэлбит оҕо элбэх. Олору кытта оҕонньорун ирэ-хоро кэпсээнниттэ, бэһэт хаппык көрүнэр, хайдах үлэстэн сурутуохтарын сөбүн эппитэ.

— Гаврил Саввиһы абырыыр. Былааннан бары көрүгү-кэнэ аҕара толорон иһэр. Отделениебыт ыытар үлэтигэр барытыгар көх-нэм буолан, ылан, оҕонньорун ойорбутун эрэ баар буолар,—диир почта отделениетын начальнига Елена Попова.

— Хайа дооро, дьэ туох сонуннуомас баарый, аллара бөһүөлэккэ, киин сиргэ?—дэһэн көрсөллөр киэһэ кулуупутарыгар Үрэх-Күөрэ олохтоохторо. Очуруна Гаврил Саввич колхоз, Совет кэпсэлээрийэларыгар сылдьан билбитин-көрбүтүн сааһыаннан кэпсээн биэрэр. Дьэ кырдьык да, күүтүүлээх кырдьаҕас бу ыҥыыр аттаах оҕонньор.

МЫНДАҔААЙЫ БОРООСКУ ИИТЭЭЧЧИЛЭРЭ

Амма эрүс эгэригэр ньирэйи иитии туспалаах диэххэ сөп. Манна бэйэт сыраҕын таһыстан бастыҥ опыты, наука ситиһиилэрин табатык туһаннахтыына эрэ үлэҕэ үрдүк түмүктэнэҕин.

Аасыыт пятилеткаҕа правительственнай наҕараадаҕа тиксибит Александра Гавриловна Фомина 50 ньирэйи көрөн-истэн кыстыкка киллэрдэ. Ычат сүөһүгү иитиигэ эмиэ бэличчэ опыттырбыт Софронов Петр Степанович 60 ньирэйи бүөбэйдээн туттарда. Кини ньирэйдэрэ балаҕан ыйыгар хас хонук аҕыыгы 603 түү грамм улаатыыттара. Оттон ССКП чилиэнэ Абрамова Марфа Аркадьевна көрбүт 55 ньирэйдэрэ эмиэ тэп курдук турууктаах кыстыыр хотонноруна буллулар.

Участок бастыҥ ньирэй иитээччилэрэ бу күннэргэ кыстыкка киирии бастакы түбүктэрин туоратылар. Хотоннор сылааннан, не-тас оттулэригэр эрэ һуллуохха айылаах барыта ылсан бүттүлэр. Баччаҕыта дьарэ ньирэй ааттаммыт сүөһүлэр аны бороосуну саһыгар таһсан туспа көрүүгэ-истиигэ киирдилэр. Барыта үс сүүс уонча бороосукуну алта сүөсүһүт көрөр.

П. СЕДАЛИЩЕВ.

МАХАЧКАЛАҔА ХУДОЖНИКТАР БЫЫСТАПКАЛАРА

Махачкала куоракка ойуулуур-дьүһүннүүр искусство музейыгар Урал, Сибирь уонна Дальнай Восток художниктарын бастыҥ үлэлэрин быыстапката аһылынна. Дагестан столицатын олохтоохторо аан бастаан дойду ити оройуоннарын киистэнэн үлэлиир маастардарын айар үлэлэрин кытта толору билсиһиллэр. Художниктар үлэлэригэр хотугу тыйыс кыраай олоҕор-дьаһаҕар хахсыбыт уларыйыылар, үлэ дьонун бэртээхэй мөссүөннэрэ, айылҕа кэрэ көстүүлэрэ сиһилии ойуулаанан көрдөрүлүннүлэр.

Экспозицияларга дьоһун миэстэни автономнай республикалар художниктарын үлэлэрэ ылаллар. Быыстапкаҕа сылдьааччылар саха графиктарын В. Васильев «Эргэ уонна саҥа», А. Мунхалов «Саха сиригэр гражданскай сэрии» диэн листэрин серияларын, Тува живописеһа С. Лапза хартыыналарын, Башкирия художнига В. Домашников пейзаждарын, Бурятияттан А. Сахаровскай гравюраларын ордук кэрэхсээн көрөллөр.

М. АМАЕВ,
ССТА корр.

ССРС 50 СЫЛЫН КӨРСӨ

Карельскай АССР. Кудожскайдааҕы маһы үһаарар хонтуора Подпорожскайдааҕы рейдэтин коллектива иэһиитигэр үстэтигэр 1 мөлүйүөн 211 тыһыынча кубометр маһы үһаарыахтаах. Водла өрүскэ үлэ ситиһиилээхтик барар. Карелия бэйэт механизированнай маһы үһаарар предприятиелтыгар ССРС 50 сылын иһийигэр киэҥник тэнитиллибит социалистическай куоталаһыы кыайыылааҕы туолла.

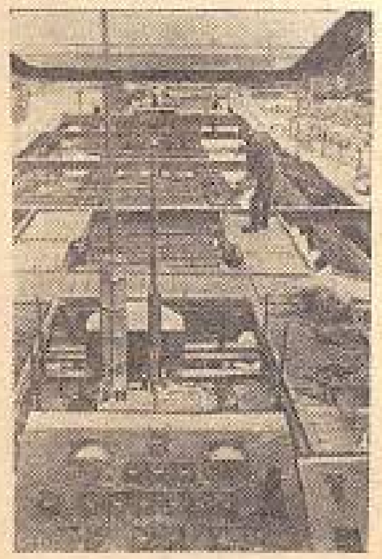

Снимокка: ЦЛ-2-3 аһаралара механизация күүһүнэн маһы бааттааһын.

* * *

Горькайга дьаарбаҥка үлэлиир. Манна хас биирдии союзнай республикаттан туспа оҥоһуулаах араас табаардаах, сувенирдардаах эргиэн павильоннара бааллар. Эргиэн бу бырааһынньыга сылдьааччылары олус тардар.

Снимокка: союзнай республикалар павильоннарын продавецтара. Хаҥастан уҥа—Г. Пейкова (Белоруссия), Е. Солнцева (Россия), Н. Майорова (Туркмения), М. Кабалина (Россия), Т. Кулиева (Азербайджан), В. Сафронова (Латвия), Т. Ташманова (Казахстан), Т. Прыгина (Киргизия), Г. Осане (Литва).

С. МАЙСТЕРМАН,
В. ВОЙТЕНКО фотолара.
ССТА фотохроникатын.

ААН ДОЙДУ ТЕМАТЫГАР БЭСИЭДЭ

ГФР быыбар иннинэ

Үүнэр ыам ыйын 19 күнүгэр ГФР-та парламентка быыбар болдьоҕун иннинэ ыытыллыаҕа. Ол эрдэ байыалыыр-кэйиилээх политическай партиялар — христианскай-демократическай союз (ХДС) уонна Германия социал-демократическай партиятын (СДПГ) сылтаринэн сахалыыллыт быыбар иннинээҕи хампаанньалаах бааччы комуна улахалыык сыныйархайдыт.

Билигин бүүдэстат бодоруспуйатын болдьоро туолуо эбэтэ да биир сыл баарын курдук, быыбары уруккы ыытарга дылэ туох тиэрдэ?

Маныаха билигин бэрдэ турар событиелар историяларын иннин саныахпыт. Үс сыллаҕыта быыбар түмүгэр 1969 сыллаахха ГФР-та правительство уларыйыта буолбута: былаанан Германия социал-демократическай партиятын уонна коҥул демократическай партия (СДПГ-СВДП) коалициялара кэлбитэ, оттон салайааччы куорматыгар 20 сыл (1949 сылтан) турбут бодоҥ ыччат партията — христианскай-демократическай союз (ХДС) Баварияттааҕы филиалынын — ХСС-тын эмиссиэ туоратыллан таҕыста.

Саалтаҕа кэлбит Брандт — Шеель правительстволара, уруккы правительстволар «суох суох серииннэ» бүөртэһиннэ туһалыыллыбыт сэбэ суох курстарыттан аккаастаан, сахта суолта — иккис дойду сэриитин кэнниттэн Европаҕа үөскээбит территориальнай уонна политическай чаҕылары биллиннэ олоҕуран социалистическай дойдуларыкытта сыныйанньалаарыларын олохторуох буоллаҕына, бэрээдэктээйин суолтар турбута. Биллэрин курдук, дойду пайдалыныгар баайыар оттуун бинирэбилии ылбыт маанык политика Советскай Союзу уонна Польшаны кытта дуогабардары, ГДР-ы кытта кэккэ сөбүлэһиилэри түһэрэрэ хаачыйбыта, Европаҕа политическай быыбыны-майгыны туһсарыыта суоллаччыта.

Ис политика уобалаһыгар Германия социал-демократическай партиятын уонна коҥул-демократическай партия правительстволара быыбарданньаларга эрэпэрилиннибит сорох, быстахтык ылыахха, үөрэҕирии, социальнай хаартаҕа, тулалыыр эйгэни харыстааһынна реформалары биллэрбитэ уонна олохтоох киллэрэргэ сорунуута.

Ол барыта, күүтүллүбүтүн курдук, реакция итэҕэйиилэрин комускуур ХДС/ХСС сорунуулаах утарсыытыгар шотулаах түспүтэ. Бу партия Брандт правительствотыгын илии баттаммыт ССРС-ыы уонна ПНР-ы кытта дуогабардары ратификациялыыллара тоҕо сатаабыта. Ол киниэхэ кыаллыбатаҕа. Онуу таҥа «итэҕэйбэт конструктивнай вотум» диэн аатталаччыкан Брандт правительствотта отставкаҕа тахсыытын ситиспэтэҕэ. Итэ эрдэҕи бэргиэнэ охторон уонна атыы кордьах махинациялыыллара правительственнай партиялартан сорох депутаттары бэйэтин диэн ыарыыларыгар тардара ыаллыбыта, ол түмүгэр парламентка салайар коалиция уонна оппозиция икки ардыларыгар күүстэр хаһыанньалыларын тэҥэ суох буолуулара үөскэтиллибитэ. Быыбардаччылар бааллара маанык албыннаах киллэриллиннэ, парламент салгыы уоллаан кыаҕа суох буолла, онон быыбары болдьоҕун иннинэ ыытар наадата тиэрэтэ.

Быыбар иннинээҕи хампаанньаҕа утарыта турар күүстэр тактикалара хайдаҕый?

Билигин салайар коалиция бааһылыыр партията — Германия социал-демократическай партията, киин лидэрдэрин этиилэриттэн көстөрүнэн, Европаҕа тыа хаһыанньа сымнаҕыныгар туһуламмыт тас политическай линиятын ситиһиилэрин - сабыдыалын тутар.

Киин курдьаһаччыгар ХДС/ХСС, ити линия быыбардаччылар үөскүүлэрин ойоҕуоллэрин ыытарын биилэн, ордук правительство экономическай уонна финансовай политикаларыгар кыгыстаах сэҥа түһүүлэрин онгорор, бу оттуун дойдуга дьыала улахан куһаҕанын курдук көрдөрө сатыыр.

Быыбардаччылары күттүүрэ быыбар иннинээҕи хампаанньаҕа ХДС/ХСС салайааччылара модун пропагандистэскай аппараппа, туох хаанньык иннинэ, маассабай таһаарылаах күүстэрэ киириэхтэриттэр тумулуубут «хаһыат хоруола» Шпрингергэ тиэрэрилэр.

Барцель — Штраус партиялара эмиэ ааныа куустаах промышленнай комплекс представителларын ойоҕуоллэриттэн туһаналар. Христианскай-демократическай союз бэйэтин быыбар иннинээҕи хампаанньатыгар ораскуотуурга 40 милуйуон марканы быыбаннарыгар сүрүн источниктыыллар туоллаҕа. Бу киниэхэ буоллаллар, Арааҕа Германия бэлэхтэн даанайдарыттан, бу партиялар аралаччылаччыларга эбэлик Хенкель, Хортен Группы, киниэхэ Отто фон Бисмарк кэрдьык мэлдьэрдэрдэр киирэллэр. Киниэхэ, биллэн турар, ХДС фондуттар «спэртибэлэһиннэрэ» кэлиэннэхтэрэ суоҕа.

Үлэлээн иитиллээччилэр интэриэстэрин иҥин турар Германия Коммунистическай партията быыбарга бодоҥ кэпитал партията — ХДС/ХСС хотторорусуттар өхсүһүннэрга демократическай күүстэри ыытыллар.

В. СЕРОВ. ССТА.

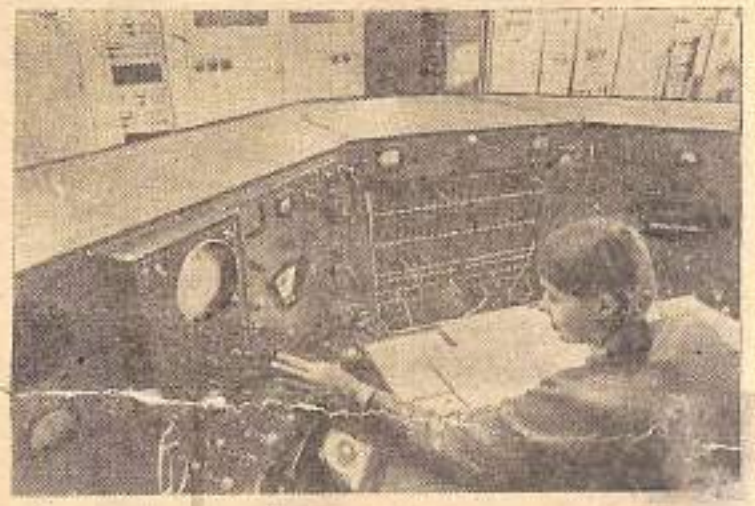

Тесселовскийтааҕы «Геолог» предприятиеҕа оҕолуулаах күн ирдэбилэ бэлэмнэнэллэр — Диксон арктическай радиометеорологическай станция сотрудниктара.

Снимокка: Диксон - ойуулуунньаҕы метеорологическай станцияҕа этэрдэлэр.

Б. БОРЗИН фотота. ССТА фотохроникатыттан.

Леонид ЛАПЦУЙ

Бу иҥиэргэ Якутскайга хотугу ыраа оҥуктар литературалаарын бэчэчэйдэрэ ыытыллар. Итиэннэ сибэкилэтэн биһиги хаһыаппыт бүгүҥҥү нүөмэригэр ненец поэта Леонид ЛАПЦУЙ хаһаанньыгыттан поэт Валерий Чиряев тылбаастаабытын бэчэчэйдиибит.

ИККИ ЭРДИЙ

Кэдэргі түстүлэр дохсун долгуттар.
Биэл мас эрдиилэр ытыспар туойбуттар.
Ойоон уетубут буор-кута ирбэлэрэ
Ойуолуур тыскам айана атылыы.
Киэл мас эрдиилэр бэрэ да эбиттэр.
Кыыл тайах курдук атаран ыспыттар.
Суолун күүгэнэ ыыллыхтыы умайар.
Үөгүөй да сарсыарда, тыаллаах да ритм!

Кустаах тойуга, туруйа хаһыырар
Кэрэ дэрбэнум кууспутун мин биллим.
Киин саасык Обь курдук кууспэх-уохтаах,
Тэрээбут дойдум таптала тапталлаах.
Мин муорам — куех халлаан, долгун-тумара,
Эрдиилэрим — самолет кыанаттара.
Таптыыбын — уорах-ырыабын, тыыл-тылбын.
Эрдиини — кыната биилэн турабын.
Туундара түпсэйдэй тойугун туойуохха,
Онуоха нарын музыка буолуохха.

Мин эйэм — сүгэх суох быһаччыкан
Таба иэдэйиэн бастыг маастара.
Хатыы мас умнайын тырыыгыгалаан
Хатыыс курдук нарыннык кыйара.
Көҥүлүгүк көрөр күн чаҥылыйан
Туундара туҥаҕар түһүүтэ
Эйэм Ямалга аатырыан аатыран
Иэмгэс хорейы бүтэрэр этэ.
Иҥнирэр хорей тыаһынан даватан,
Ырыа дылын ыксарар буоллаҕыт
Дэҥнэ хорей алдьанан хаалан,

Хорей — таба үүрэр ураҕас мас

ХОРЕЙ

Ыллаабакка хаан барарбыт.
Одо саастын хорей саатан
Эйэм бэлэҕин ылдьа сылдьабын.
Хорейы күөрэччи тутан
Таба айанын ахтан аанабын.
Таба хаҥхара сымнаҕас хараҕа...
Дьүкээбил күлүмнүү умайар.
Эйэм мастан уһаммыт буоллаҕа,
Ненец хорейы ыксары тутар.

Хаанна да сыыттарбын,
Хаанна да сыыттарбын
Үөрэммин-көтөммүн
Эйигин көрөбүн.
Эйигин көрөбүн
Иэ да, түҥэн да,
Тыынарыг ийиилэр,
Тыыннаахтыын саатар.
Ыраалаах-тойуктаах
Эйиэхэ тиэтэйдим.
Эн аккын-суолгун
Сүрэхпэр иҥэрдим.
Суох, эн курдук баарбын
Ыраах буолбаккын.
Куех туннар хараҕыт
Хоҥоонньор хоҥбостун.
Кыыс сүҥүөбүн курдук
Индистэр ыллыктар.

ЫЛЛЫКТАР

Эрбин биитин курдук
Эрийэн кэспиттэр.
Хаанык да ыллыкка
Ненецкэ баар эбит:
Былыргы таптаабыт.
Былыргы дьыҥаабыт.
Онуурдаах ыллыкпыт
Умуллан сытар,
Чарчаабыт сууһа
Ампаан аанар.
Ол оннооҕор Ямал
Кыратын туһугар,
Комустээх кылаатын
Комускээн турар.
Бу атын ыллык баар,
Кор эрэ маны!

Хотугу күйаарга
Ыллык устун бар:
Оннооҕор муунурбут хайаанан
Таас чох симэммит.
Оннооҕор газ, саһыл курдук
Хорообун тэриммит.
Хаамтым ыллык устун
Торообут буорбар:
Хаарга батыллан,
Мустан бутуллан.
Буурба да силлиэрдин,
Суслбун булуоҕум,
Тэрээбут дойдубар -
Сатаан сылдьыаҕым.
Кыскыйдын буурба,
Кыһайдын тымныы.
Сүрэхпэр булуоҕа:
Таптаны, дьолу.

Сурук бэчээттэммэтэр даҕаны

«Үлэҕэ хонтуруолу күүһүрдүөхха» диэн төрөөбүт Г. И. Макарова сурук редакцияҕа кииргэтэ.

Сурукка Мурун Тымныйаҕа охрана отделыгар харабылыннан үлэлиир М. В. Иванова дьыбааруустубутунан сорох кэмнэ аанньа тахсыбатын уонна ол таах хаалан иҥэрин, онуу сэргэ Мурун Тымныйаҕа промкомбинат хонтуоратыттан атын сирэ телефон суоҕуттан олохтоохтор эрэйдэнэллэрин туоратыллан суруллубут этэ. Сурук бэчээккэ таһаарылыыбакка эрэ ойуоннаҕы охрана отделыгар ирдэбилгэ ыытыллыыбыта. Онуоха охрана отделын начальника таб. **Егоров С. С.** маанык эмиэ ыытта:

«Таб. Иванова М. В. 1972 с. ыам ыйын 29 күнүттэн охрана отделыгар харабылынан үлэлиир. Киин үлэтин бэрэбиэркэлээйин түмүгэр үлэҕэ тахсыбакка бороҕуулаабыт түбэлтэлэрэ баалларын кыайан дакаастаммата. Бэйэтин таб. Иванова үлэтигэр сонтоохтук сыһыанньаһар диэн аадабыт. Киин үлэлээбитин устатыгар сэриитинэн ылар хаанык да түбэлтэни таһаарбатаҕа эбэт.

Маны таһыынан сурук автора Мурун Тымныйаҕа ыгардас промкомбинат хонтуоратыгар эрэ телефон баар диэн олоҕо суох. Онно промкомбинаттан уратыы К. И. Кононов уонна И. С. Макаров квартираларыгар эмиэ телефоннар баалларэ.

Редактор Н. П. СИДОРОВ.

Таптыыр ийэбит, кэргэним
ГОЕВА АГРАФЕНА МИХАЙЛОВНА
бу ыйы 23 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыы хаанньыттан өлбүтүн дэриэгинэ курутуйан туран бокуонньук барыы айымахтарыгар, табаарыстарыгар биллэрэбит.

Оҕолоро, кэргэнэ.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. **ТЕЛЕФОНКАРБЫТ:** редактор — 9-13-95, отделлар — 9-14-95, уонсай — 9-15-95.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского районного КПСС и районного депутатов трудящихся Якутской АССР

Заказ № 128 Чурапчинская районная типография. с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 12 Тираж 2500.